

Reactie op adviesvraag WVG

.....
Nota: Chris Peeters, stafmedewerker jeugd en sport, opvolging vrijwilligersbeleid – 5 augustus 2021
.....

1 Inleiding

Dit voorontwerp van decreet vloeit voort uit de beleidsmatige doelstelling, opgenomen in het Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 13 oktober 2020 (VR 2020 2310 DOC.1157/4ter) en de resolutie van 4 juli 2018 betreffende voorstellen voor het versterken van de beleidsdomeinoverschrijdende aanpak tegen grensoverschrijdend gedrag (Parl.St., VI.Parl. 2017-2018, nr. 1629/4). Het ontwerp van decreet werd reeds besproken met de verschillende betrokken sectoren.

Het legt de verplichting op aan bepaalde organisaties om aan de hand van een uittreksel uit het strafregister conform artikel 596, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, het goed en zedelijk gedrag van een nieuwe medewerker, dat minstens een onberispelijk gedrag in de omgang met minderjarigen inhoudt, te controleren.

Op 16/07/2021 hechtte de Vlaamse regering haar principiële goedkeuring aan het voorontwerp van decreet houdende de verplichting voor bepaalde organisaties om een uittreksel uit het strafregister als vermeld in artikel 596, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, te controleren voor bepaalde nieuwe medewerkers.

Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme Zuhail Demir vraagt de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin in het bijzonder advies met betrekking tot dit voorontwerp omwille van het toepassingsgebied van het decreet. Momenteel worden zowel professionals als vrijwilligers met een overeenkomst gevat door dit decreet. De wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers bepaalt echter niet of en wanneer er een overeenkomst dient opgemaakt te worden voor vrijwilligers. De minister vraagt of en om welke reden het onderscheid dat momenteel wordt voorzien tussen vrijwilligers met en zonder overeenkomst gerechtvaardigd is en of het toepassingsgebied niet uitgebreid moet worden naar alle vrijwilligers.

Als lid van deze Vlaamse adviesraad wordt VVSG uitgenodigd hieromtrent input te leveren.

Het voorliggende voorontwerp van decreet heeft verregaande gevolgen voor de lokale besturen en voor de talrijke lokale verenigingen die beroep doen op vrijwilligers. In de hierna volgende tekst gaan we in op deze impact.

2 Vrijwilligers met en zonder overeenkomst

De VVSG heeft al verschillende jaren een samenwerkingsovereenkomst met het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk om via sterke gezamenlijke initiatieven de correcte inzet van vrijwilligers in onze samenleving te ondersteunen en lokale besturen aan te moedigen hierin een trekkende rol op te nemen. Daarbij is het ijveren voor het opmaken van overeenkomsten tussen de vrijwilliger en de organisatie waar het vrijwilligerswerk zal uitgevoerd worden een belangrijk thema dat moet bijdragen tot een juridisch correcte toepassing van de wet op het vrijwilligerswerk en het statuut van de vrijwilliger. Vooral bij occasioneel vrijwilligerswerk en op een individuele schaal komen deze overeenkomsten voor en dat is een goede zaak.

In het rijke verenigingsleven in Vlaanderen zijn de vrijwilligersovereenkomsten veel minder ingeburgerd. Denk daarbij aan bv. de amateur-sportverenigingen en de jeugdbewegingen. Het gaat om vele duizenden vrijwilligers die meestal volledig gratis hun schouders zetten onder deze verenigingen. In de meeste gevallen groeien deze vrijwilligers door vanuit het zelf deelnemer zijn naar een verantwoordelijke begeleidersrol. De vrijwilligers zijn vaak al jaren betrokken bij de werking alvorens ze hun engagement opnemen.

In beide gevallen zadelt de aanpak die dit voorontwerp voorstaat de organisatie die beroep doet op vrijwilligers op met een gigantische administratieve opdracht die voorbijgaat aan de draagkracht van deze initiatieven die ook qua bestuur vaak afhankelijk zijn van vrijwillige inzet. De inspanning om tot administratieve vereenvoudiging te komen worden niet alleen te niet gedaan, ze worden met een factor x vermenigvuldigd.

Deze attesten voor (alle) vrijwilligers verplichten betekent ook ontzettend veel extra administratieve last voor talrijke feitelijke verenigingen, waar het onderscheid van vrijwilligers met of zonder overeenkomst al helemaal niet speelt. Het kan best zijn dat de vrijwilliger in kwestie het attest gemakkelijk kan downloaden, maar de verenigingen moeten dit wel registreren, controleren (= wetgeving kennen), op de juiste momenten opvragen, een 'verwerkingsverantwoordelijke' aanstellen, vertrouwelijkheid garanderen, enz.

3 Drempelverhogende impact

De VVSG is er van overtuigd dat dit voorontwerp een drempelverhogende impact heeft op het engagement van jonge mensen om zich kandidaat te stellen voor een vrijwillig engagement ten aanzien van kinderen en jongeren.

Het druist in tegen nieuwe tendensen die aantonen dat vrijwilligers veel meer ad hoc komen mee doen; voor heel gerichte taken, eenmalig, uit goesting. Het lijkt onmogelijk om voor al deze mensen, vanaf het eerste contact te vragen dat ze een attest goed gedrag en zeden zouden voorleggen.

Bovendien bestaat het risico dat initiatieven die zich nu zowel tot volwassenen als tot kinderen en jongeren richten gaan terugplooiën op een aanbod voor volwassenen om op die manier de administratieve last te vermijden.

4 Kind- en jongereneffectrapport (JoKER) in tegenspraak met de Memorie van toelichting?

Het JoKER, dat de administratie opmaakte op vraag van de Vlaamse regering spreekt zich niet uit over de kwestie van vrijwilligers met of zonder overeenkomst.

Citaat:

*Met dit decreet wordt aan kinderen en jongeren een grotere bescherming geboden tegen grensoverschrijdend gedrag door begeleiders in de betrokken organisaties. Het biedt organisaties een decretale basis voor een belangrijk instrument in hun preventiebeleid. Het decreet biedt hiermee ook een antwoord op belangrijke internationale verwachtingen m.b.t. kinderrechten. Voor een beperkt aantal jongeren die zelf kandidaat zouden zijn om als begeleider te gaan werken, kan het wel een, soms onterechte, drempel betekenen. **Een beperking van het toepassingsgebied komt hier deels aan tegemoet: zo worden bijvoorbeeld vrijwilligers van de verplichting uitgesloten (behoudens een andere beslissing van de Vlaamse Regering), ook betrokkenen in het kader van een dienstenovereenkomst die geen structurele samenwerking beoogt, worden van de verplichting ontheven.** Bij de invoering van het decreet is communicatie over wat een uittreksel uit het strafregister wel of niet omvat en hoe organisaties daarmee moeten omgaan, daarom belangrijk.*

In de Memorie van Toelichting lezen we op pagina 9-10 sub artikel 3, 4°:

Citaat:

4° de betrokken persoon wordt door middel van een overeenkomst of een eenzijdige benoeming aangesteld. Daarmee worden minstens volgende personen en contracten beoogd:

- medewerkers die via een arbeidsovereenkomst, zoals vermeld in artikel 2 en 3 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, worden aangeworven, m.a.w. arbeiders en bedienden;*
- medewerkers die via een overeenkomst inzake verenigingswerk, zoals vermeld in artikel 6 van de wet van 24 december 2020 betreffende het verenigingswerk, worden aangeworven;*
- medewerkers die eenzijdig benoemd worden, m.a.w. statutaire ambtenaren;*
- zelfstandigen waarmee een overeenkomst wordt afgesloten, behoudens de uitzonderingen vermeld in artikel 4 (zie de artikelsgewijze bespreking bij artikel 4 voor meer toelichting);*

Pagina 10 van 15

*- **vrijwilligers als vermeld in artikel 3, 2°, van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers die voor hun prestaties als vrijwilliger een overeenkomst sluiten.***

Bij dergelijke overeenkomsten is het niet relevant of de overeenkomst met de natuurlijke persoon zelf, dan wel met een rechtspersoon (vennootschap, vzw,...) wordt gesloten. Van

belang is de betrokken persoon die activiteiten zal verrichten in de organisatie, niet het statuut van de contractspartner.

Het lijkt er sterk op dat de opsteller van het Kind- en Jongereneffectrapport (JoKER) zich niet baseerde op de meest recente tekst van het Voorontwerp.

5 Administratieve lasten voor de lokale besturen

Hoewel de meeste lokale besturen op hun gemeentelijke platforms de mogelijkheid bieden om via elektronische weg het gevraagde document te verkrijgen zal er door (jonge) burgers toelichting gevraagd worden over deze administratieve aanpak. Voor lokale besturen met een rijk verenigingsleven zal dit meer impact hebben op de dienstverlening dan de Memorie van Toelichting laat uitschijnen.

6 Besluit

De VVSG sluit zich met veel overtuiging aan bij de bekommernissen die aan de basis liggen van dit voorontwerp met name het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van kinderen en jongeren. Hiermee wil men niet enkel de seksuele integriteit, maar ook de fysieke en psychische integriteit van kinderen en jongeren beschermen.

De keuze om vrijwilligers in dit voorontwerp te vatten op de manier zoals hierin beschreven zorgt voor een ongeziene administratieve last. Gelet op het feit dat het in grote mate gaat om (jonge) vrijwilligers die vertrouwd zijn met en gekend door de vereniging waarin zij als begeleiders aantreden enerzijds, en hun jeugdige leeftijd waarbij er van laakbare feiten vastgesteld en veroordeeld door een rechtbank wat aanleiding zou kunnen geven tot een negatief attest in de praktijk (vrijwel) onmogelijk sprake kan zijn lijkt de voorgestelde aanpak niet proportioneel. De VVSG dringt dan ook met klem aan om de maatregel niet toepasbaar te maken voor deze deeldoelgroepen.